

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
AUTORITETI I KONKURENCËS
KOMISIONI I KONKURENCËS

Nr. 215/prot.
2

Tiranë, më 14.04.2023

VENDIM

Nr. 975, Datë 14.04.20

**“PËR MBYLLJEN E PROCEDURËS SË HETIMIT TË THELLUAR NDAJ
NDËRMARRJEVE AGRO BLEND SHPK, BOMIRA SHPK, DEVI 20 - GRUP SHPK,
EQEREM-934 SHPK, FERRA & CO SHPK, GLOBCOM SHPK, KRIKET-1 SHPK,
TEUTA DURRES SHPK DHE PDF SHPK NË TREGUN E IMPORTIT,
PRODHIMIT DHE SHITJES ME SHUMICË TË VAJIT VEGJETAL”**

Komisioni i Konkurrencës me pjesëmarrjen e:

Z.	Denar BIBA	Kryetar
Znj.	Leida MATJA	Zv/Kryetar
Znj.	Adriana BERBERI	Anëtar
Znj.	Rezana KONOMI	Anëtar
Z.	Durim KRAJA	Anëtar

Në mbledhjen e tij të datës 14.04.2023, shqyrtoi çështjen me:

Objekti: Mbyllja e procedurës së hetimit të thelluar ndaj ndërmarrjeve AGRO BLEND SHPK, BOMIRA SHPK, DEVI 20 - GRUP SHPK, EQEREM-934 SHPK, FERRA & CO SHPK, GLOBCOM SHPK, KRIKET-1 SHPK, TEUTA DURRES SHPK dhe PDF SHPK në tregun e importit, prodhimit dhe shitjes me shumicë të vajit vegjetal.

Baza Ligjore: Neni 24, shkronja (d), neni 26 dhe neni 43 pika 5 e ligjit nr. 9121, datë 28.07.2003 “Për mbrojtjen e konkurrencës”, i ndryshuar; Ligji nr. 44/2015 “Kodi i Procedurave Administrative”.

Komisioni i Konkurrencës, pas shqyrtimit të:

- Raportit mbi hetimin të thelluar në tregun e importit, prodhimit dhe shitjes me shumicë të vajit vegjetal, dhe;
- Relacionit të Sekretarit të Përgjithshëm të Autoritetit të Konkurrencës mbi Raportin e hetimit të thelluar;

VËREN SE :

I. Procedura e ndjekur:

1. Nisur nga shqetësimet e ngritura në media mbi rritjen e çmimit të vajit vegjetal, AK bazuar në nenin 28, germa (a), të ligjit nr. 9121, datë 28.07.2003 “Për mbrojtjen e konkurrencës, ka monitoruar tregun e importit, prodhimit dhe tregtimit me shumicë të vajit vegjetal, me qëllim vlerësimin e konkurrencës në këtë treg.

2. Nga vlerësimi i informacionit të grumbulluar gjatë monitorimit të kryer pranë subjekteve që tregtojnë këtë produkt, u konstatua se çmimi i vajit të lulediellit ka pësuar rritje duke filluar që nga muaji dhjetor 2020, me një rritje prej 10 lekë deri në muajin mars, dhe në muajt në vazhdim kjo rritje ka vijuar me nga 5 lekë. Për pasojë sjellja e ndërmarrjeve që ushtrojnë veprimtari në tregun e prodhimit, importit dhe tregtimit me shumicë të vajit vegjetal, mund të përbëjë kufizim, shtrembërim apo pengim të konkurrencës në kuptim nenit 4, pika 1 dhe nenit 9 të ligjit nr. 9121, datë 28.07.2003, “Për mbrojtjen e konkurrencës”.
3. Për sa më sipër, Komisioni i Konkurrencës me vendim nr. 803, datë 28.05.2021 “Për hapjen e procedurës së hetimit paraprak në tregun e importit, prodhimit dhe tregtimit me shumicë të vajit vegjetal” dhe me vendimin nr. 815, datë 02.09.2021 “Për një ndryshim në Vendimin e Komisionit të Konkurrencës nr. 803, datë 28.05.2021 “Për hapjen e procedurës së hetimit paraprak në tregun e importit, prodhimit dhe tregtimit me shumicë të vajit vegjetal”, vendosi hapjen e procedurës së hetimit paraprak në këtë treg.
4. Në përfundim të procedurës së hetimit paraprak, Komisioni i Konkurrencës, në nenin 4, nenin 24, shkronja (d), nenin 26 dhe nenin 43 të ligjit nr. 9121, datë 28.07.2003 “Për mbrojtjen e konkurrencës”, me vendimin nr. 870, datë 18.03.2022 “Për hapjen e procedurës së hetimit të thelluar ndaj ndërmarrjeve AGRO BLEND SHPK, BOMIRA SHPK, DEVI 20 - GRUP SHPK, EQEREM-934 SHPK, FERRA & CO SHPK, GLOBCOM SHPK, KRIKET-1 SHPK, TEUTA DURRES SHPK dhe PDF SHPK në tregun e importit, prodhimit dhe shitjes me shumicë të vajit vegjetal”, vendosi për hapjen e procedurës së hetimit të thelluar në këtë treg për periudhën kohore nga 20 maj 2021 deri në 18 mars 2022.
5. Në vazhdim të procedurës, në zbatim të Vendimit nr. 870, datë 18.03.2022, të Komisionit të Konkurrencës, bazuar në nenet 35 dhe 36 të ligjit nr. 9121/2003 dhe Autorizimit të Komisionit të Konkurrencës nr. 245/7, datë 23.06.2021 “Autorizim inspektorësh”, Inspektorët e Autoritetit, gjatë periudhës së hetimit të thelluar proceduan me kryerjen e inspektimit pranë ndërmarrjeve nën hetim.
6. Për mbledhjen e fakteve dhe të dhënave të nevojshme në lidhje me hetimin, bazuar në nenin 33 të ligjit nr. 9121, datë 28.07.2003, “Për mbrojtjen e konkurrencës”, janë kërkuar të dhëna dhe informacion nga ndërmarrjet AGRO BLEND SHPK, BOMIRA SHPK, DEVI 20 - GRUP SHPK, EQEREM-934 SHPK, FERRA & CO SHPK, GLOBCOM SHPK, KRIKET-1 SHPK, TEUTA DURRES SHPK dhe PDF SHPK.

II. Analiza e konkurrencës

II.1 Tregu përkatës

7. Në zbatim të ligjit nr. 9121, datë 28.07.2003 “Për mbrojtjen e konkurrencës”, i ndryshuar, tregu përkatës përfshin tregun e produktit dhe tregun gjeografik.
8. Bazuar në Vendimin e Komisionit të Konkurrencës nr. 870, datë 18.03.2022 “Për hapjen e procedurës së hetimit të thelluar ndaj ndërmarrjeve AGRO BLEND SHPK, BOMIRA SHPK,

DEVI 20 - GRUP SHPK, EQEREM-934 SHPK, FERRA & CO SHPK, GLOBCOM SHPK, KRIKET-1 SHPK, TEUTA DURRES SHPK dhe PDF SHPK në tregun e importit, prodhimit dhe shitjes me shumicë të vajit vegjetal, tregu përkatës i produktit përfshin, tregu përkatës i produktit përfshin: (i) Tregun e importit të vajit vegjetal; (ii) Tregun e ambalazhimit të vajit vegjetal; (iii) Tregun e shitjes me shumicë të vajit vegjetal.

9. Në Republikën e Shqipërisë tregtohet vaji i importuar i hapur (i gatshëm për t'u ambalazhuar në vend ose për t'u shitur si i hapur) dhe ai i importuar i ambalazhuar i gatshëm për t'u shitur. Pra, tregu përkatës i produktit përfshin tregun e importit dhe tregtimin me shumicë të vajit vegjetal të hapur dhe të ambalazhuar.
10. Për sa i përket zëvendësueshmërisë nga ana e kërkesës, për nga përdorimi, vaji i lulediellit ka përdorim më të gjerë në familje si për gatim, skuqje dhe sallatë. Vaji industrial dhe vaji i ëmbëlsirave janë përjashtuar nga tregu përkatës, sepse i pari përdoret për pajisje pune, ndërsa i dyti përdoret në punishtet e ëmbëlsirave, pra të dy këto lloje vajrash nuk kanë përdorim familjar. Vaji i sojës përdoret për gatim dhe ka vlera të larta ushqyese dhe kuruese (omega 3), por përdoret nga një kategori e caktuar, kryesisht nga personat mbi moshën 50 vjeç dhe ka një çmim shumë më të lartë se vaji i lulediellit. Vaji i misrit ka vlera të larta ushqyese, përdoret për gatim dhe skuqje, por për shkak të çmimit më të lartë, nuk përfshihet në tregun përkatës (megjithëse është një nga llojet e vajit vegjetal). Vaji i ullirit, gjithashtu, ka vlera të larta ushqyese, përdoret për gatim por nuk rekomandohet në skuqje, ka çmim më të lartë si edhe rregullohet me një ligj të veçantë dhe për këtë arsye nuk do të përfshihet në tregun përkatës. Nga ana e ofertës produktet janë të zëvendësueshme, sepse ndërmarrjet importuese janë të lira të zgjedhin llojin e vajit që duan të importojnë. Pra, tregu përkatës i produktit përfshin vajin e lulediellit.
11. Të gjitha ndërmarrjet janë aktive në tregjet e produktit, nëpërmjet ofrimit të tyre, në të gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë. Tregu gjeografik do të konsiderohet territori i Republikës së Shqipërisë.

III.2 Struktura e tregut sipas sasisë së importuar

12. Përcaktimi i strukturës së tregut është realizuar mbi treguesin e vlerës së importit të vajit të lulediellit të importuar për periudhën 20 maj 2021 - 18 mars 2022. Treguesit për vitin 2022 janë për 3 mujin e parë të vitit 2022 dhe nuk mund të tregojnë strukturën përfundimtare të vitit përkatës. Për këtë arsye pjesët e tregut të ndërmarrjeve i përkasin vitit me tregues të plotë, 2021.
13. Ndërmarrjet me pjesën më të madhe në tregun e importit të vajit të lulediellit për vitin 2021 janë përkatësisht ndërmarrjet: GLOBCOM SHPK me % të tregut, DEVI 20 - GRUP SHPK me % të tregut, kurse ndërmarrjet e tjera si KRIKET-1 SHPK ka % të tregut, EQEREM-934 SHPK ka % të tregut etj. Ndërsa 49 ndërmarrje të tjera kanë më pak se % të tregut dhe përbëjnë në total % pjesë tregu.
14. Për periudhën I janar - 18 mars 2022, ndërmarrjet të cilat zënë pjesën më të madhe janë përsëri GLOBCOM SHPK me % të tregut dhe DEVI 20 - GRUP SHPK me % të tregut.

Në këtë periudhë ndërmarrjet EQEREM-934 SHPK dhe FERRA & CO SHPK kanë zënë më shumë pjesë tregu se në 2021 përkatësisht me % dhe %.

15. Tabela e treguesve të përqendrimit për tregun e importit tregon për një treg mesatarisht të përqendruar duke parë që treguesi HHI për vitin 2021 ka vlerën 1584.32, ndërsa për periudhën 1 janar – 18 mars 2022 vlera e HHI është në vlerën 1842.73.
16. Treguesit në lidhje me shkallën e përqendrimit të tregut të importit (CR3; CR5) të importuesve më të mëdhenj për vitin 2021, CR3 dhe CR5 kanë përkatësisht vlerat % dhe % dhe për periudhën 3 mujore të vitit 2022 CR3 dhe CR5 kanë përkatësisht vlerat % dhe %. Nga këto karakteristika konstatohet se për vitin 2021 tregu i importit të vajit të lulediellit është një treg mesatarisht i përqendruar.
17. Vendi më i madh eksportues i vajit të lulediellit gjatë periudhës 20 maj - 31 dhjetor 2021 është Federata Ruse, nga ku është importuar një sasi prej dhe pas saj në renditje vjen Ukraina dhe Hungaria nga ku janë importuar përkatësisht litra dhe litra. Për periudhën gati 3 mujore të vitit 2022, renditja është pothuajse e njëjtë po sasi të importuara janë ndjeshëm më të vogla.
18. Në tregun e importit dhe të shitjes me shumicë të vajit të lulediellit ushtrojnë veprimtarinë rreth 80 ndërmarrje, ndërsa në tregun e ambalazhimit, bazuar në përgjigjen e Ministrisë së Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, operojnë 18 ndërmarrje. Ndërmarrjet dalin në treg me një shumëllojshmëri markash si: PDF SHPK me markën Olim, DEVI 20 - GRUP SHPK me markën Floriol, BOMIRA SHPK me 2 marka, FERRA & CO SHPK me markën Ferra King dhe Solei, etj. Ekzistenca e shumë markave në treg bën që të ketë shumëllojshmëri zgjedhjeje për konsumatorët.
19. Tre ndërmarrjet që kanë realizuar më shumë shitje janë GLOBCOM SHPK (që shet vetëm vaj të hapur, rifuxhio), FERRA & CO SHPK dhe PDF SHPK (blerësi kryesor i ndërmarrjes GLOBCOM SHPK). Nga analiza e çmimit mesatar të shitjes, është vënë re se ndërmarrjet që shesin vaj luledielli të ambalazhuar, konkurrojnë me çmimin e shitjes.
20. Nga analiza e performancës financiare mund të thuhet se, ndërmarrjet nën hetim operojnë me norma fitimi relativisht të ulëta. Për ndërmarrjet individualisht shohim se norma e fitimit është pozitive. Për vitin 2021 tre ndërmarrje kanë patur norma fitimi pak më të larta se të tjerat, AGROBLEND SHPK me %, TEUTA SHPK me % dhe DEVI 20 - GRUP SHPK me %.

IV. Analiza e çmimit të shitjes me shumicë të vajit të lulediellit

21. Duke qenë se gjatë inspektimeve nuk u gjetën evidenca direkte mes konkurrenteve, grupi i punës ka kryer analizat ekonomike me qëllim evidentimin e ndonjë sjelljeje të bashkërenduar mes konkurrenteve për fiksimin direkt apo indirekt të çmimit të shitjes së produktit.

22. Bazuar edhe në materialin e OECD¹ për zbulimin e marrëveshjeve të ndaluara pa evidence direkte, analizat ekonomike të sjelljes të cilat realizohen në rastet kur nuk ka evidence direkt janë si më poshtë: analiza e çmimeve paralele për të parë ndryshimet identike në çmimet e ndërmarrjeve konkurrencte nëse janë kryer në të njëjtën kohë, fitime shumë të larta të pajustificueshme, qëndrueshmëria e pjesëve të tregut, historiku i shkeljeve të ligjit të konkurrencës. Për sa i përket evidencave që lidhen me strukturën e tregut të cilat mund të lehtësojnë marrëveshjet kartel mund të jenë: përqendrim i lartë i tregut, barriera të larta në hyrje, nivel i lartë i integritimit vertikal dhe produkte homogjene.
23. Analiza e sjelljes së ndërmarrjeve në lidhje me çmimin e shitjes me shumicë ka për qëllim të vlerësojë nëse ndërmarrjet vendosin direkt apo indirekt çmimet e shitjes me shumicë gjatë periudhës në hetim.
24. Paketimi më i shitur i produktit vaj luledielli është ai i vajit 1 Litër, i cili ka një diferencë të madhe me sasinë e shitur të paketimeve të tjera. Për këtë arsye, në vlerësimin e trendit të ndryshimit të çmimit mesatar të shitjes është marrë në konsideratë krahasimi i çmimit mesatar mujor të shitjes së vajit të lulediellit në formatin 1 litër.
25. Çmimet mesatare mujore të shitjes me shumicë nuk janë të përafërta për ndërmarrjet. Në muajin dhjetor 2021 çmimet mesatare të shitjes me shumicë të ndërmarrjes BOMIRA SHPK (për njërin nga markat e saj të vajit, në formatin 1 litër) dhe FERRA & CO SHPK (vaji King, në formatin 1 litër) janë shumë të ngjashme, me diferencë më të vogël se lekë. Këto çmime mesatare, nga muaji tetor 2021, kur ndërmarrja BOMIRA SHPK e ka futur për herë të parë në treg janë rritur përkatësisht me % për ndërmarrjen BOMIRA SHPK dhe % për ndërmarrjen FERRA & CO SHPK. Më pas, çmimet janë ulur lehtësisht për ndërmarrjen BOMIRA deri në % deri në shkurt 2022 duke patur çmimin më të lartë në mars 2022 me lekë/litër. Për ndërmarrjen FERRA & CO SHPK, çmimi i vajit King 1 litër, ulet në muajin janar 2022 në vlerën lekë/litër dhe më pas rritet duke patur çmimin maksimal në muajin mars 2022 me lekë/litër. Gjatë periudhës në hetim nuk ka patur çmime mesatare mujore të njëjta të shitjes me shumicë të vajit të lulediellit për ndërmarrjet BOMIRA SHPK dhe FERRA & CO SHPK.
26. Duke qenë se në muajin dhjetor 2021 çmimi mesatar mujor i shitjes me shumicë i ndërmarrjes BOMIRA SHPK dhe FERRA & CO SHPK është shumë të përafërt, u analizua çmimi i shitjes mesatar ditor për këtë muaj për këto dy ndërmarrje.
27. Vihet re se, në asnjë datë nuk ka një çmim mesatar ditor të njëjtë midis ndërmarrjeve BOMIRA SHPK dhe FERRA & CO SHPK, pavarësisht se çmimi mesatar mujor i shitjes me shumicë është shumë i përafërt për këtë muaj. Kjo ndodh edhe për shkak se gjatë të njëjtës datë ndërmarrjet aplikojnë çmime të shitjes me shumicë të ndryshme për sasi të ndryshme.
28. Nga krahasimi i çmimeve mesatare mujore të shitjes të ndërmarrjeve në hetim në periudhën 20 maj 2021 – 18 mars 2022, për produktin vaj luledielli rezulton se:

¹ Prosecuting Cartels Without Direct Evidence 2006

<https://www.oecd.org/daf/competition/prosecutionandlawenforcement/37391162.pdf>

- Gjatë kësaj periudhe vihet re se ndërmarrjet nuk aplikojnë çmime të njëjta por trendi i çmimeve gjatë periudhës janar – shkurt 2022 është rritës, si pasojë e konfliktit në Ukrainë, vend që zotëron edhe afërsisht 45 – 50% të prodhimit botëror të vajit të lulediellit, i cili është edhe një nga burimet kryesore të furnizimit për subjektet që operojnë në treg.
- Rritja e çmimit të shitjes me shumicë për të gjitha ndërmarrjet ka qenë në periudhën janar – shkurt 2022, periudhë e cila përkon edhe me rritjen e çmimit mesatar të importit nga të dhënat e DPD.
- Vihet re se çmimet mesatare mujore të shitjes me shumicë nuk janë të përafërta për ndërmarrjet.

PËR KËTO ARSYE:

Komisioni i Konkurrencës, bazuar në nenin 24, shkronja (d), nenin 26 dhe nenin 43 pika 5 të ligjit nr. 9121, datë 28.07.2003 “Për mbrojtjen e konkurrencës”,

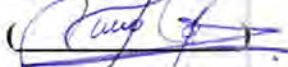
VENDOSI:

- Mbylljen e procedurës së hetimit të thelluar ndaj ndërmarrjeve AGRO BLEND SHPK, BOMIRA SHPK, DEVI 20 - GRUP SHPK, EQEREM-934 SHPK, FERRA & CO SHPK, GLOBCOM SHPK, KRIKET-1 SHPK, TEUTA DURRES SHPK dhe PDF SHPK në tregun e importit, prodhimit dhe shitjes me shumicë të vajit vegjetal.
- Ngarkohet Sekretari i Përgjithshëm për zbatimin e këtij vendimi.

Ky vendim hyn në fuqi menjëherë.

KOMISIONI I KONKURRENCËS

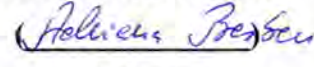
Leida MATJA

Zv/Kryetar

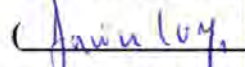
Rezana KONOMI

Anëtar

Adriana BERBERI

Anëtar

Durim KRAJA

Anëtar

Denar BIBA

Kryetar

